

Notat fra KS – Kompetansebehov i framtiden

Ettersendt notat til Fellesskoleutvalgets sekretariat

Møtedato: 27. februar 2026

Fra: Bjarte Rørmark

Innledning

KS representerer arbeidsgivere i kommuner og fylkeskommuner – sektorer som både utdanner framtidens arbeidskraft og samtidig er helt avhengige av å rekruttere den. Derfor er spørsmålet om hvilke kompetanser barn og unge trenger for framtiden, både et samfunnsoppdrag og et arbeidsgiverpolitisk spørsmål.

1. Samfunnsnivå: Hvilken kompetanse trenger Norge?

Det samlede bildet fra nasjonale utredninger og analyser viser at Norge står foran store skifter: mangel på arbeidskraft, teknologisk omstilling, det grønne skiftet, geopolitiske endringer og mer komplekse samfunnsutfordringer.

1.1 Humaniora, samfunnsfag og tverrfaglighet – stadig viktigere

For å møte teknologiske, demokratiske og samfunnsmessige utfordringer trenger samfunnet kompetanse i:

- systemforståelse
- kritisk vurdering
- etisk refleksjon
- kultur- og samfunnsforståelse

Dette er kjernekompetanser i hum-sam-fagene, og de blir viktigere ettersom KI, klimaomstilling og samfunnssikkerhet og beredskap gjør utfordringene mer komplekse.

1.2 Stort behov for fagarbeidere

Mangel på fagarbeidere - særlig helsefagarbeidere, men også tekniske fagarbeidere vil prege kommunesektoren i flere tiår framover.

Grunnskolen spiller en nøkkelrolle for rekruttering, interesse og mestringstro på disse områdene, og kan bidra til rekruttering ved å gi elever tidlig erfaring med praktiske fag, mestningsarenaer og gode overganger mellom utdanningsnivåene.

1.3 Teknologi og digital kompetanse

Teknologiutviklingen og det grønne skiftet stiller nye krav til utdanningssystemet. Ikke minst vil bruk av KI (særlig store språkmodeller) trolig endre elevers læring ved at de i større grad lærer gjennom dialog med digitale systemer, noe som øker behovet for kritisk tenkning og faglig veiledning fra læreren.

Videre innebærer dette bl.a.:

STEM-satsing

Det må være fortsatt og forsterket satsing på STEM-fagene, fordi:

- Norge trenger langt flere ingeniører og teknologer
- det grønne skiftet krever kompetanse innen energi, klima og avansert teknologi
- teknologiutvikling er en driver for produktivitet, beredskap og samfunnsutvikling

Grunnlaget for dette legges tidlig i skoleløpet. Mestring av realfagene tidlig legger til rette for at flere velger realfag på i videregående opplæring og eventuelt også i høyere utdanning.

Digital kompetanse og KI

Elevene trenger å utvikle grunnleggende digital kompetanse, men med vekt på digital dømmekraft. Arbeidslivet har behov for fagspesifikk digital kompetanse (f.eks. KI i helse, dataforståelse i samfunnsfag, digital produksjon i yrkesfag) og flere digitale spesialister.

Kompetansebehovsutvalgets analyser viser at etterspørselen øker i hele bredden: både basiskompetanse, fagspesifikk digital kompetanse og avansert teknologikompetanse.

1.4 Arbeidskraftbehov og inkludering

Norge vil mangle titusenvise av arbeidstakere de neste tiårene, både i offentlig og privat sektor. Det betyr at skolens samfunnsoppdrag om å sørge for at færrest mulig faller utenfor arbeidslivet blir svært viktig.

Dette handler om:

- sterke grunnleggende ferdigheter
- sosial tilhørighet og mestring
- tidlig identifisering av elever som står i fare for frafall
- praksisnære og relevante læringsarenaer
- bedre sammenheng mellom skole, NAV og kommunale tjenester

En skole som lykkes med inkludering, er en nøkkelfaktor for et bærekraftig arbeidsmarked.

2. Individnivå: Hva trenger den enkelte elev for å lykkes?

Internasjonale rammeverk (OECD, Unesco, EU) peker alle i samme retning: Elever trenger fagovergripende kompetanser som varer gjennom et langt liv med omstilling.

2.1 Handlingsevne, motivasjon og livslang læring

OECDs «learning compass» og Ludvigsenutvalgets konklusjoner er tydelige: Elever trenger *agency* – opplevelsen av å kunne påvirke eget liv.

Dette handler om:

- selvregulert læring
- metakognisjon
- mestringstro («growth mindset»)
- sosial trygghet og tilhørighet
- nysgjerrighet og motivasjon

Dette er grunnmuren for livslang læring.

2.2 Kreativitet, problemløsning og innovasjonsevne

Evnen til å definere problemer, utforske løsninger, teste ideer og omsette kunnskap i praksis blir avgjørende – både i arbeidslivet og samfunnslivet.

2.3 Sosiale og emosjonelle ferdigheter

Samarbeidsevne, relasjonskompetanse, utholdenhet og evne til å håndtere motgang påvirker både gjennomføring i skolen og deltakelse i arbeidslivet.

2.4 Elevenes opplevelse av mening og tilhørighet

Trygge læringsmiljøer, gode overganger og elevstemmens betydning er sentrale for å hindre utenforskap.

2.5 Motsetning mellom kunnskapsformidling og å bidra til å utvikle «handlingsevne i egne liv»?

Dette tema har ofte vært drøftet som motsetninger mellom «kunnskapsskolen» og «trivselsskolen», men disse motsetningene er kunstige. Skolens mandat er for det første ikke ensidig å bygge elevenes konkrete kunnskaper og ferdigheter, men også andre evner de trenger for å mestre livene sine.

For det andre kan ikke utvikling av «handlingsevne» sees isolert fra kompetanse. Om en læringsprosess fremmer «growth mindset» eller ikke, dreier seg om HVORDAN prosessen settes opp og gjennomføres – ikke hvilket tema som belyses.

Fag og ferdigheter er det sentrale i skolens virksomhet, men om den evner å bidra til elevenes sosiale og emosjonelle ferdigheter avhenger i stor grad av de metodene som brukes i skolen.

3. Hva bør elevene særlig lære i skolen framover?

KS vurderer at følgende områder blir særlig viktige:

3.1 Styrk fagovergripende kompetanser

Evalueringene av Fagfornyelsen viser at intensjonene er gode, men praksis er krevende. Elever trenger systematisk erfaring med:

- kritisk tenkning
- problemløsning
- samarbeid
- kreativitet

3.2 Bedre sammenheng mellom fag og tverrfaglige temaer

Læreplanverket legger i dag for mye av strukturingsansvaret på skolene. En tydeligere kobling mellom faglig innhold og tverrfaglige temaer vil gi både bedre dybdelæring og bedre relevans.

3.3 Trening i omstilling, samarbeid og reell problemløsning

Elever bør møte arbeidsformer som:

- bygger lagfølelse
- gir erfaring med motstand og problemløsning
- gjør dem kjent med samfunnsoppgaver
- trener dem i å jobbe i samarbeid

3.4 Grunnleggende ferdigheter – inkludert digitale ferdigheter

Grunnleggende ferdigheter må utvikles i klar sammenheng med det faglige. Digitale ferdigheter som grunnleggende ferdighet bør videreføres, men rammeverket kan vurderes og moderniseres. Særlig gjelder dette styrking av digital dømmekraft (personvern og sikkerhet), kildevurdering og teknologiforståelse, inkludert KI.

4. Oppsummering

1. Utfordre og støtt skolen i utvikling og bruk av fagovergripende kompetanser.
2. Styrk sammenhengen mellom fag og tverrfaglige temaer i læreplanverket.

3. Løft fram behovet for innovasjonskompetanse hos lærerne.
4. Styrk skolen i å bygge sosiale og emosjonelle ferdigheter.
5. Sørg for at digital kompetanse og digital dømmekraft moderniseres i tråd med samfunnsutviklingen.
6. Bruk profesjonsfellesskapene som får det til – og gjør dem til modeller.
7. Sikre sterkere koblinger mellom skole, arbeidsliv og høyere utdanning.
8. Styrk innsatsen for å hindre utenforskap – både faglig og sosialt.